

Zpráva z odborné konference Ukládání trestů a jejich výkon[1]

Dne 4. června 2020 se na půdě Právnické fakulty Univerzity Karlovy uskutečnila odborná konference Ukládání trestů a jejich výkon. Tuto odbornou konferenci uspořádala Právnická fakulta Univerzity Karlovy a Unie obhájců ČR.

Konference se konala za velkého zájmu odborné veřejnosti, neboť téma ukládání trestů a jejich výkonu představuje, zejména v poslední době, téma velmi aktuální, kontroverzní, vzbuzující dlouhou řadu otázek.

Konferenci zahájili **úvodním slovem** prof. JUDr. PhDr. Michal Tomášek, DrSc., proděkan pro vědu a výzkum PF UK, a JUDr. Tomáš Sokol, prezident Unie obhájců ČR. Jednání bylo následně rozděleno do čtyř bloků.

Úvodní blok zahájil prof. JUDr. Jan Musil, CSc., dr. h. c., emeritní soudce ústavního soudu ČR, se svým příspěvkem Ukládání mimořádného trestu odnětí svobody za nedokonaný trestný čin. Pan profesor se zamyslel nad tím, jak přísně takové trestné činy stíhat, a to za současné prezentace analyzovaného ve světle konkrétní kauzy z roku 2010 rozhodované Ústavním soudem, komparace se zahraničními právními úpravami a tím, jak na problematiku nahlízejí další významní odborníci oboru trestního práva. JUDr. Kateřina Šimáčková, Ph.D., soudkyně Ústavního soudu ČR, si v názvu svého příspěvku položila otázku, zda je cílem trestání skutečně náprava. Ve svém příspěvku hovořila v návaznosti na jeho název o nutné ochraně dalších potenciálních obětí, resp. o zabránění další trestné činnosti pachatele a pokud jde o nápravu, má jít o nápravu pachatele, anebo narušených společenských vztahů? Paní doktorka uvedla, že drakonické tresty nemohou odradit od páčání trestné činnosti závislé či cholerické pachatele; v této souvislosti se dotkla programů ve věznicích soustředěných na odstranění příčin kriminality a restorativní justice. Dále zmínila negativa nepodmíněného trestu odnětí svobody, přičemž svůj příspěvek zakončila myšlenkou, že pokud obviněný trest nepřijme jako trest spravedlivý, pak se mu pouze těžko podřídí. JUDr. Pavel Zeman, nejvyšší státní zástupce, přednesl svůj příspěvek s názvem Vězeňství pohledem nejvyššího státního zastupitelství, kdy uvedl, že odsouzení jsou součástí společnosti a ta by tak do nich měla přirozeně investovat. Dále hovořil o počtu vězňů či problémech se zdravotní péčí ve výkonu trestu odnětí svobody. Jako hlavní důvody vysokého počtu vězňů uvedl dlouhé nepodmíněné tresty odnětí svobody a často přeměňované podmíněné tresty, přičemž osobně vidí řešení v dekriminálníci, snížení trestních sazeb a zamezení kumulování trestů, kdy pro inspiraci zmínil lotyšskou právní úpravu. PhDr. Petr Dohnal, generální ředitel Vězeňské služby ČR, se ve svém příspěvku věnoval aktuálním poznatkům o výkonu trestu z pohledu generálního ředitele VSČR. Ve svém příspěvku představil vězně jako pomáhající skupinu (například výchova psů vězni pro nevidomé osoby, pomoc v nemocnicích, domovech důchodců, na táborech pro sociálně slabé děti a další). Ve svém příspěvku vznesl zajímavou otázku, a sice - „*když se laika dotážete, jak by měl probíhat výkon trestu, řekne Vám zpravidla „zavřít do kobky!“, ale - koho byste chtěli za souseda? Vězně „z kobky“, anebo vězně, se kterým bylo v průběhu výkonu trestu pracováno a spoustu se toho naučil?“* V návaznosti na tzv. kriminální infekci vyjádřil své přesvědčení o nepodmíněném trestu odnětí svobody jako *ultima ratio*. Ředitelka Probační a mediační služby ČR, PhDr. Andrea Matoušková, se v názvu svého příspěvku

ptala, jak funguje naše probace, resp. kdo od ní co očekáváme. V tomto příspěvku nastínila historii probace, následně představila zajímavé statistiky týkající se recidivy podle druhu uloženého trestu, věku. Zmínila význam materiálního výkonu probace. Doc. JUDr. Tomáš Gřivna, Ph.D., viceprezident Unie obhájců ČR, uvedl jako poslední vystupující prvního bloku velmi zajímavý příspěvek s názvem Doprovodné konsekvence trestních sankcí: tresty, které nejsou vidět. Hlavní myšlenkou tohoto příspěvku bylo, že újma se nevyčerpá výrokem a výkonem trestu; toto bylo posléze ilustrováno na praktických příkladech. Podle pana docenta je uváděné nutné mít při ukládání trestu na paměti; v opačném případě totiž můžeme fakticky rezignovat na reálnou možnost nápravy pachatele.

V **bloku druhém** vystoupila jako první prof. JUDr. Helena Válková, CSc., zmocněnkyně Vlády ČR pro lidská práva, se svým příspěvkem věnujícím se délce výkonu trestů v českých věznicích optikou trestní spravedlnosti. Zmínila historické aspekty analyzované problematiky, rozebrala a okomentovala statistické údaje. Dále se ve svém příspěvku dotkla aktuální problematiky *covid-19* v souvislosti se zajištěním dostatečné zdravotní péče ve výkonu trestu odnětí svobody a jeho ukládáním, odkladem, přeměnami jiných druhů trestů v něj a podmíněným propuštěním a závěrem vyzvala k velkorysosti a změně trestní politiky v aktuální situaci. Mgr. Marek Benda, předseda ústavně právního výboru Poslanecké sněmovny PČR, uvedl několik poznámek k aktuálním legislativním návrhům v oblasti ukládání trestů. Zmínil se zejména o zvýšení hranic majetkové škody ve smyslu ustanovení § 138 trestního zákoníku, aplikovatelnosti institutu dohody o vině a trestu na zvláště závažné zločiny, změnách navrhovaných v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob (problematika podmíněného upuštění od výkonu zbytku trestu, zahlazení) anebo podmíněném propuštění. Doc. Mgr. Bc. Libor Dušek, Ph.D., vedoucí katedry národního hospodářství PF UK, ve svém příspěvku analyzoval změny v trestní politice a jejich dopady na počty vězňů, kdy v této souvislosti představil model PRISMOD, který simuluje vývoj vězeňské populace ve výkonu trestu odnětí svobody a který slouží k pozorování možného vývoje do budoucna. JUDr. Jana Hulmáková, Ph.D. z Institutu pro kriminologii a sociální prevenci uvedla v rámci svého příspěvku bohaté aktuální poznatky z výzkumů IKSP k ukládání trestů, zpracovaných na základě studie zpráv probačních pracovníků. Uváděné poznatky by měly zajistit větší efektivitu ukládaných alternativních trestů. Gabriela Kabátová, výkonná ředitelka Mezinárodního vězeňského společenství, z. s., se ve svém příspěvku zabývala praktickým uplatněním principů křesťanství a restorativní justice během výkonu trestu, kdy představila Mezinárodní vězeňské společenství, z. s. a dále vliv křesťanství na myšlenky restorativní justice, která je jako taková samotným základem práce Mezinárodního vězeňského společenství, z. s. Poslední vystupující v tomto bloku, doc. JUDr. Zdeněk Koudelka, Ph.D., advokát, se zabýval problematikou započtení vazby z jiného trestního řízení do trestu, kdy toto považuje za žádoucí, a to i ve světle existující judikatury. Takové započtení by podle něj bylo pro obviněného výhodnější a jako takové by mělo mít přednost před kompenzací, resp. náhradou za nezákonnou vazbu. *De lege ferenda* navrhl započtení všech vazeb (také z jiných trestních řízení) již při prvním odsouzení.

Třetí blok zahájil svým příspěvkem prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D., soudce Ústavního soudu ČR. Pan profesor se zabýval rehabilitačními programy pro řidiče jakožto novým přístupem k trestání pachatelů trestných činů v dopravě, kdy vycházel zejména z již několik desítek let existující německé právní úpravy. Základem těchto programů jsou psychologické postupy, přičemž existují speciální pracoviště, která tyto programy zajišťují a realizují. Programy se soustředí na poradenství týkající se chování řidiče v provozu a cílí na zamezení recidivy. Programy se hodí zejména pro mladistvé pachatele, případy, kdy došlo již k opakovanému deliktu anebo deliktu pod vlivem alkoholu. Ve vztahu k těmto programům existují poznatky o poklesu recidivy. JUDr. Miroslav Růžička, Ph.D., ředitel analytického a legislativního odboru NSZ, se ve svém příspěvku soustředil na navrhování trestů státními zástupci a nový pokyn obecné povahy č. 9/2019. Konkrétně se pan doktor věnoval postavení, roli a funkci státního zástupce jako veřejného žalobce v řízení před soudem, analýze ustanovení § 180 odst. 2 trestního řádu a vybraných ustanovení zákona o státním zastupitelství. V souvislosti s pokynem obecné povahy zmínil především důležitost zjištění (objasnění) majetkových poměrů obviněného tak, aby bylo možné ten který druh trestu ukládat, a dále řešil návrhy trestů v obžalobách, kdy nakonec převládlo přesvědčení o tom, že tuto náležitost by obžaloba měla obsahovat. Poté vystoupil JUDr. Jakub Drápal, M.Phil., výzkumník Ústavu státu a práva AV ČR, se svým příspěvkem nazvaným Odůvodňování trestů jako jediná manifestace diskrece při ukládání trestů: Nový přístup k tradičnímu institutu. Ve svém příspěvku se pan doktor věnoval významu odůvodnění trestu, kdy hovořil o základních principech správného odůvodňování trestu jako je zejména identifikace a konkretizace jednotlivých okolností anebo určení významu jednotlivých okolností; uváděné je velkým problémem současné praxe trestních soudů, důsledkem čehož nemůže dojít ke skutečné individualizaci trestu. Poté představil své návrhy na zlepšení stávající situace, kdy by se mělo v první řadě směřovat ke zpřesňování principů ovládajících ukládání trestů, okolnosti a úvahy stran trestu by měly být jasné od začátku a mělo by dojít ke zkvalitnění a zjednodušení práce soudce a státního zástupce, to vše přitom s cílem správně zohlednit veškeré okolnosti. Závěrem se zabýval možnou podobou strukturovaného odůvodnění ve smyslu ustanovení § 125 odst. 1 trestního řádu. JUDr. Lukáš Duffek, advokát, se ve svém příspěvku zabýval problematikou podmíněného upuštění od zbytku výkonu trestu u právnických osob, konkrétně důvody potřeby výslovné úpravy této problematiky v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob, možnými předpoklady (podmínkami) aplikace tohoto institutu a jejich bližší analýzou. Vedle uváděného zmínil a analyzoval aktuální judikaturu k trestní odpovědnosti právnických osob. Mgr. Ing. Ondřej Blaha, advokát, a JUDr. Michal Doležal, advokátní koncipient, se ve společném příspěvku zabývali některými problematickými aspekty trestání právnických osob, kdy uváděné označili za aktuální a současně

neprozkoumané téma. Konkrétně ve svém příspěvku řešili zejména peněžitý trest, výše, ve kterých byl tento druh trestu v posledních letech ukládán, odůvodnění uložení tohoto druhu trestu a (nedostatečné) odůvodnění jeho výše; navrhli vydání metodiky pro soudy, která by se soustředila na to, jak konkrétně v souvislosti s ukládáním peněžitého trestu zohledňovat majetkové poměry právnické osoby. Dále se zabývali opět nedostatečným odůvodňováním uložení, resp. specifikace trestu zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži ze strany soudů, když toto může mnohdy vést až k likvidaci právnické osoby a tento druh trestu se tak svými důsledky může fakticky rovnat trestu zrušení právnické osoby, anebo přechodem trestní odpovědnosti právnické osoby na právního nástupce. Jako poslední vystoupil v tomto bloku Mgr. Aleš Váňa, advokát, který se zabýval problematikou ukládání trestů právnickým osobám v úpadku, a to zejména ve vztahu k nedostatečné škále trestů, které nabízí zákon o trestní odpovědnosti právnických osob; svůj uváděný názor ilustroval na konkrétních případech, kdy došel k závěru, že právnické osobě v úpadku bude možné uložit některý z trestů vypočtených v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob pouze stěží.

Poslední blok zahájil JUDr. Kamil Nedvědický z Ministerstva spravedlnosti ČR svým příspěvkem nazvaným Zaměstnávání odsouzených – prostředek ke snížení recidivy, nebo formální naplnění zákona? Ve svém příspěvku se pan doktor zabýval penitenciární péčí a dále úpravou předmětu svého příspěvku v Koncepti vězeňství do roku 2025. Uvedl, že primárním cílem zaměstnávání vězňů je, aby měla osoba zajištěné zaměstnání i po výkonu trestu odnětí svobody. Poté vystoupila JUDr. Tereza Dlešítková, Ph.D. z Policejní akademie ČR, která se ve svém příspěvku zabývala elektronickým monitoringem z viktimologické perspektivy. Konkrétně svůj výklad zaměřila na násilí páchané na ženách a tzv. SOS komunikátory pro ženy – oběti v ohrožení. Poté vystoupil se svým příspěvkem JUDr. Ing. Martin Adamec, advokát. Předmětem jeho příspěvku bylo přihlídnutí k poměrům pachatele jako jedné z podmínek pro stanovení druhu trestu a jeho výměry. Pan doktor vyjádřil své přesvědčení o tom, že soudy v praxi opatřují podklady ke skutečnému zhodnocení poměrů pachatele velmi nedostatečně. Pokud jde například o potomky anebo zaměstnání obviněného, pouze málokterého soudce uváděné v hlavním líčení zajímá a tento vychází z informací obviněným uvedených v přípravném řízení; na to, zda jde o údaje stále aktuální se soudce obviněného opětovně nedotáže. Pan doktor dále provedl zevrubnou analýzu ustanovení § 38 a 39 trestního zákoníku, a to za současného uvedení relevantní, aktuální judikatury (například poměrování uložení trestu odnětí svobody ve vztahu k zájmu šestiletého dítěte obviněného). Došel k závěru, že pokud trest není dostatečně individualizován, pak trest, resp. jeho odůvodnění nemůže být přesvědčivé. JUDr. Karol Hrádela, advokát, vystoupil se svým příspěvkem nazvaným Zastaralá koncepce ukládání trestů v trestním zákoníku a nepružnost zákona o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů jako jedna z příčin zbytečné kriminality, ve kterém uvedl zejména dlouhou řadu praktických příkladů a tyto komparoval s teorií analyzovaného. Jako poslední v tomto bloku vystoupila se svým příspěvkem Mgr. Gabriela Podzimková, advokátní koncipientka. Paní magistra se zabývala rovnováhou jednotlivých prvků účelu trestu, konkrétně analýzou účelu trestu ve smyslu starého trestního zákona a dále jednotlivými funkcemi trestu. Svůj příspěvek zakončila přesvědčením, že účelu trestu je nutné věnovat dostatečnou pozornost.

Závěrem konference vystoupil JUDr. Tomáš Sokol, prezident Unie obhájců ČR, aby shrnul výsledky konference a poděkoval přítomným za jejich účast a vystupujícím za jejich kvalitní příspěvky.

Odbornou konferenci Ukládání trestů a jejich výkon lze ve svém celku označit jako jedinečnou příležitost vyslechnout a konfrontovat názory dlouhé řady odborníků na aktuální téma oboru trestního práva a jeho širších souvislostí. Již ze shora nastíněného obsahu na konferenci přednesených referátů je zřejmé, že měla tato velmi kvalitně připravená konference vysokou odbornou úroveň a přinesla mnoho zajímavých myšlenek nikoli pouze pro nauku trestního práva, nýbrž též pro praxi jak aplikační, tak legislativní, a to co do, na konferenci vznesených, námětů *de*

lege ferenda.

Konferenci je možné zhlédnout na kanálu Youtube, k dispozici >>> [zde](#). Výstupem konference bude publikace vydaná v nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o.

JUDr. Alena Tibitzlová, Ph.D.,
advokátka

[Trojan, Doleček a partneři, advokátní kancelář s.r.o.](#)

Na strži 2102/61a
140 00 Praha 4

Tel.: +420 270 005 533

Fax: +420 270 005 537

e-mail: info@tdpa.cz

[1] Tato recenze je výstupem vědeckovýzkumného úkolu Možnosti využití nových technologií s důrazem na zefektivnění a urychlení činnosti orgánů činných v trestním řízení a dalších subjektů, subúkolu Základy trestní odpovědnosti s akcentem na zavádění nových postupů a technologií do trestního řízení, řešeného na Policejní akademii České republiky v Praze.

Další články:

- [Mgr. Helena Freyová, posiluje CEE Attorneys v oblasti M&A, Corporate Strategy & Technology](#)
- [Evropská unie rozšiřuje regulaci AI. Obsah generovaný nebo upravený umělou inteligencí musí být pro uživatele rozpoznatelný](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #8: Umění jako investice: mezi vášní a rizikem](#)
- [ATREUM a K2 LEGAL se spojují: vzniká silná kancelář pro stavebnictví, technologie a byznys](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #7: Tam, kde vznikají unicorny - Jak přemýšlí venture capital](#)
- [Ocenění Flamma získaly Ivana Janů, Jitka Chizzola, Ženy v právu a projekt Máš na to nadace Evy Pavlové](#)
- [ROWAN LEGAL povyšuje Jakuba Jirovského, Lindu Coufalovou, Evu Pavelkovou a Ondřeje Špičáka](#)
- [HAVEL & PARTNERS má tři nové counsely a na seniornější pozice postupuje dalších 16 lidí](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #6: Startupy, AI a Izrael - Kde dnes vznikají miliardové výnosy](#)
- [České podnikatele nadále svazuje složitá legislativa. Změna nemusí přijít jen od politiků](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #5: Rodinná válka o majetek - jak jí předejít?](#)